

## وسایل حفاظت فردی و انواع آن

یکی از راههای پیشگیری حوادث و بیماریهای شغلی استفاده کارگران از وسایل حفاظت فردی میباشد تا از هرگونه اتفاق و یا حادثه‌ای که ممکن است در حین کار پیش آید جلوگیری نماید. بنابر تعریف وسایل حفاظت فردی وسایلی هستند که شخص با حمل و استفاده از آنها تمام بدن یا قسمتی از بدن را در مقابل عوامل زیان آور و خطرات محیط کار حفظ می نماید.

### انواع وسایل حفاظت فردی:

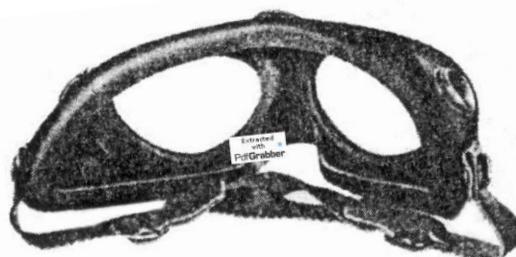
۱ - عینک‌های حفاظتی؛ برای کارهای متفاوت عینک‌های مناسبی تهیه شده است تا از صدمه خودن به چشم کارگر در حین کار جلوگیری گردد. مانند جلوگیری از تشعشعات شدید، پراکندگی مواد شیمیایی و یا ذرات ناشی از جوشکاری یا سایر عملیات صنعتی، مثلاً در جوشکاری با برق "قوس الکتریکی" از عینک‌های با شماره تیرگی ۹ - ۱۴ باید استفاده گردد و برای عدم ورود ذرات به داخل چشم باید از عینک‌های دارای شیشه شفاف استفاده گردد.



عینک حفاظتی برای کار در محلهای پر دود و گاز



عینک حفاظتی که روی عینک نمره دار قرار می گیرد.



عینک حفاظتی مخصوص کار با مایعات خورنده (اسید و باز)

### راهنمای استفاده از کپسولهای اطفاء حریق نوع پودر و گاز

برای مقابله با حریق میتوان از خاموش کننده های دستی (کپسول های اطفاء حریق) (نوع پودر و گاز) استفاده نمود که جهت اطمینان از سالم بودن کپسول و طریقه استفاده صحیح آن موارد ذیل باید رعایت شود:

- ۱- به منظور کنترل و اطمینان از آماده بودن کپسول اطفاء حریق جهت استفاده از آن بایستی دقیق نمود که عقربه فشار سنج آن روی قسمت سبز قرار داشته باشد ، همچنین پلیپ آن سالم بوده و از اعتبار تاریخ کارت شارژ مجدد آن بیش از یک سال نگذشته باشد.
- ۲- پس از اطمینان از آماده بودن و به منظور استفاده از آن در موقع اضطراری و بروز حریق ، ابتدا کپسول اطفاء حریق را تکان داده تا پودر داخل آن جابجا گردد .
- ۳- سپس کپسول را روی زمین و بطور مایل قرار داده و ضامن آن را می کشیم تا پلیپ آن باز شود.
- ۴- آنگاه به قسمت بالای کپسول و روی دسته آن با کف دست ضربه ای وارد می نمائیم تا گاز تحت فشار داخل مخزن بالای کپسول خارج شده و با پودر داخل کپسول مخلوط گردد .
- ۵- سپس کپسول را برداشته و شیلنگ آن را در دست گرفته و دستگیره آن را فشار می دهیم تا پودر و گاز تحت فشار از شیلنگ کپسول خارج و بصورت جارویی و با فاصله ۲ متر از حریق به آن نزدیک می شویم .
- ۶- اگر در فضای باز قصد استفاده از کپسول اطفاء حریق را داریم بایستی دقیق شود که پشت به باد قرار داشته باشیم .
- ۷- پس از یکبار استفاده از کپسول اطفاء حریق بایستی کپسول مذکور مجدداً توسط شرکتهای مجاز شارژ و آماده گردد .

در خاتمه یادآور میگردد که کلیه مراحل فوق بایستی به سرعت و در فاصله زمانی کمتر از ۲ ثانیه انجام و حریق را خاموش نمائیم ، در غیر این صورت حریق به سرعت گسترش یافته و خاموش کردن آن مشکل می باشد .



حافظ گوش قابل تنظیم به پشت گردن

حافظ گوش قابل  
نصب بر روی سر**ب) ایرماf (گوشی های فنجانی) (Ear muff) :**

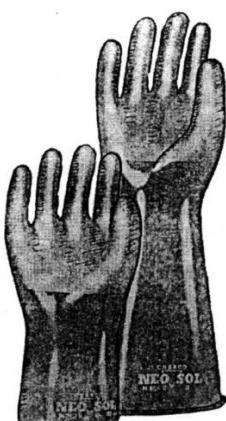
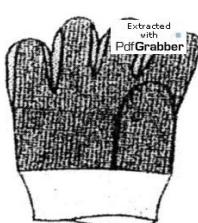
این گوشی ها ببروی لاله گوش قارمنی گیرد و قسمت لاستیکی آن بطور کامل دور تادور گوش را می پوشاند و توسط فنری روی سر یا پشت گردن محکم می گردد . گوشی، بزرگ تر، سنگین تر و گرانتر از پلاگ گوش است ولی از نظر حفاظت بهتر و در ضمن خیلی راحت تر از پلاگ گوش میباشد ، کلا استفاده از این گوشی ها در محل های پرسرو صدا توصیه میگردد زیرا در مقابل سرو صدا مؤثر میباشد ، در صورتی که شدت صدا خیلی بالا باشد می توان ترکیبی از پلاگ و گوشی را بکار برد.

**۴- دستکش های حفاظتی :**

دستکش هایی که برای محافظت دست ها استفاده میگردد باید متناسب با نوع کار باشد تا بتواند عمل حفاظت را بخوبی انجام دهد. بنابراین جنس دستکشها بستگی به نوع حرفة و کار دارد ؛ در ریخته گریها باید از دستکش های جنس پنبه نسوز و عایق حرارت استفاده کرد .

درجوشکاری و آهنگری باید از دستکش هایی که لا یه زیرین آنها چرمی است، استفاده کنند. کارگرانی که با مواد خورنده و سوزاننده (اسیدها- قلیاهایا) سروکار دارند باید از دستکش های ساق بلند که از جنس لاستیک مخصوص است استفاده کنند .

کارگرانی که با برق سروکار دارند باید از دستکش های مقاوم یا عایق جریان برق استفاده کنند .

دستکش حفاظتی  
برای کارهای برقیدستکش حفاظتی مسلح به سیم های  
فلزی برای کار با اشیاء تیز و برشنهدستکش حفاظتی مخصوص کار در ذوب  
فلزات، شیشه سازی و افرادی که در معرض  
گرما و سرما قرار دارند و ...

## ۲- نقاب های حفاظتی:

این نقاب ها برای جلوگیری از پریدن ذرات جامد و یا مواد شیمیایی به سروصورت و یا جهت تصفیه نمودن اشعه مأواراء بنفس برای چشم استفاده می گردد مانند: نقاب هایی که در جوشکاری ها استفاده می گردد و معمولاً به گونه ای است که تمام اطراف صورت را می پوشاند.



ماسک حفاظتی شفاف  
برای حفاظت چشم



سپر حفاظتی  
برای جوشکاری



ماسک حفاظتی برای جوشکاری با کلاه ایمنی

۳- گوشی های حفاظتی : برای حفاظت از گوش در مقابل صدای بیش از حد مجاز گوشی های مختلف وجود دارد که بطور کلی به ۲ دسته تقسیم می گردند:

### الف) ایرپلاگ (گوشی داخل گوش) (Ear plug)

این نوع پلاگ ها از قطعات کوچک از جنس لاستیک نرم یا گلوله هایی از الیاف مصنوعی ساخته شده که در اندازه های مختلف بوده و در داخل گوش قرار می گیرند پلاگ های گوش کوچک و ارزان بوده و در اندازه های مختلف ساخته می شوند ( در صورت استفاده از پلاگ گوش باید اطمینان حاصل نمود که مجرای گوش بدون جرم باشد و نوع یکبار مصرف آن در پایان هر روز دور اندخته شود و در نوع چند بار مصرف در پایان شیفت کار کاملاً شسته و درجایی تمیز نگهداری گردد).

### ج) ماسک های مجهز به کپسول حاوی اکسیژن :

در مواردی که کارگران در محیط هایی کار می کنند که میزان اکسیژن در محیط کار کمتر از حد معمول است (مانند کارگرانی که در کندن چاهها و قنوات کار می کنند یا کارگران معادن و کار در مخازن سربسته) باید از ماسکهای تنفسی که حاوی کپسول اکسیژن هستند استفاده نمایند .



ماسک حفاظتی فیلتر دار برای کار با مواد شیمیایی

Extracted  
with  
PdfGrabber

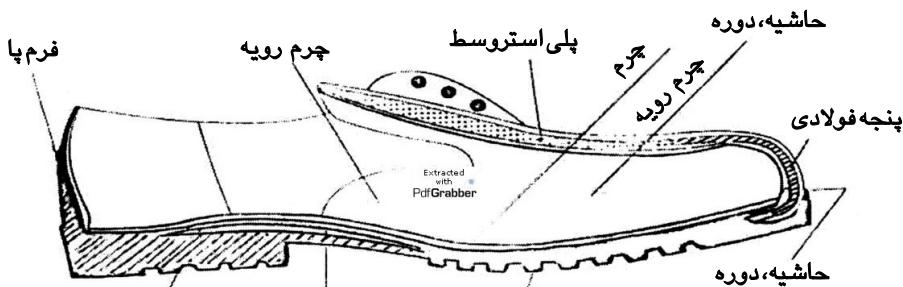


دستگاه تنفسی با هوای تازه و ماسک با لوله قابل انعطاف با میدان دید باز

**۵- کفش های حفاظتی:**  
وسایل حفاظتی پا شامل ساق بند، کفش ایمنی و چکمه می باشد.

**الف) ساق بند:** کارگرانی که در معرض پرتاب مواد مذاب با جرقه های شدید می باشند باید از ساق بند استفاده کنند.

**ب) کفش و چکمه :** کارگرانی که کارشان حمل قطعات فلزی، قطعات بزرگ چوبی و یا جابجا کردن بارهای سنگین است، برای حفاظت از پاهای خود باید از چکمه های پنجه فولادی استفاده کنند. همچنین کارگرانی که با مواد شیمیایی (اسید، قلیا) کار می کنند، کفش آنها باید از جنس لاستیک یا سایر مواد مقاوم در برابر مواد خورنده باشد.



کفش حفاظتی پنجه فولادی برای کار با قطعات سنگین فلزی یا چوبی

**۶- ماسک های حفاظتی :**  
ماسک عبارت است از وسیله ای که دهان و بینی را کاملا پوشانیده و از ورود مواد زیان آور موجود در هوای دستگاه تنفسی انسان جلوگیری می کند. ماسک ها انواع مختلف دارد:

**الف) ماسک های فیلتر دار ضد گرد و غبار:**  
در مواردی که گرد و غبار بیماریزا در محیط کار وجود دارد و میزان گرد و غبار زیاد است استفاده می گردد و در مواردی که گرد و غبار بیماریزا در محیط کار وجود نداشته باشد و میزان گرد و غبار کم باشد کارگران می توانند از ماسکهای کاغذی یا پارچه ای (نمدی) یکبار مصرف استفاده کنند.

**ب) ماسک های فیلتر دار ضد گاز:**  
در مواردی که گازهای سمی در کارگاهها تولید می شوند باید از ماسکهای تنفسی مجهز به فیلتر ضد گاز که دارای فیلترهای خنثی کننده انواع گاز بارندگ و نشان مخصوص آن گاز هستند استفاده نمود مدت استفاده هر فیلتر محدود بوده و فیلترها پس از مدتی باید تعویض شوند.

### ۹- کمربند های حفاظتی و طناب نجات :

این نوع کمربندها معمولاً جهت جلوگیری از پرت شدن کارگرانی که در ارتفاع کار می کنند مورد استفاده قرار می گیرد . مانند کارگران ساختمانی ، مغذی ها ، کارگران برق و غیره کمربند های حفاظتی و کلیه قطعات آن باید مرتب بازدید شده و قطعات فرسوده یا خراب تعویض گردد .



سقوط با کمربند اطمینان  
و وسیله ضد سقوط



کمربند حفاظتی با تسمه های  
روی شانه و زیر رانها

### ۱۰- پیش بند های حفاظتی :

در بعضی از مشاغل فقط نیاز است که قسمت جلو بدن در مقابل خطرات کار حفظ گردد که بدین منظور از پیش بند های حفاظتی استفاده می گردد ، جنس این نوع پیش بند ها با توجه به نوع کار می توانند از جنس پارچه ای ، پلاستیکی ، چرمی و غیره باشد .

## ۷- کلاه های حفاظتی :

این کلاه ها معمولاً از مواد پلاستیکی محکمی که در مقابل سقوط اجسام سنگین بتوانند مقاومت کنند، ساخته می شود مانند کلاه کارگرانی که در معادن و یا تونل ها کار می کنند. البته باید توجه داشت که کلاه های حصیری یا پارچه ای دوره دارهم که توسط کشاورزان جهت جلوگیری از تابش نور آفتاب استفاده می گردد خود نوعی کلاه حفاظتی می باشد.



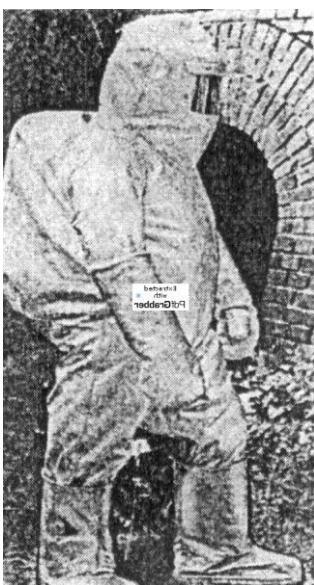
کلاه حفاظتی  
از جنس  
پلاستیک محکم

## ۸- لباس های حفاظتی :

لباس کار اولین وسیله ایمنی و بهداشتی است که باید متناسب با کار و بدن کارگر بوده و قسمتهای آزاد نداشته باشد، کمر آن همیشه بسته بوده و دارای جیب های کوچک و حتی الامکان تعداد جیب های نیز کم باشد.

کارگرانی که با قسمت های گردان ماشین ها کار می کنند باید لباس کارشان چسبیده به تن و آستینهایشان مج بند داشته باشد، لباس کار یکسره برای این قبیل کارها توصیه می شود، کارگرانی که روی دستگاه های فوق الذکر کار می کنند اگر موی سرشاران بلند است، باید آنها را زیر سربند یا کلاه بپوشانند و از استفاده از ساعت مچی، مج بند، انگشت و سایر تزئینات در موقع انجام کار خودداری نمایند. کارگرانی که در محیط آلوده به گرد و غبار مسموم کننده کار می کنند نباید از لباس های جیب دار و شلوار های پاکتی دار استفاده نمایند، چون گرد و غبار مذکور در محل های لبه دار و جیب ها جمع شده و در موقع مختلف ممکن است باعث تاراحتی آنها شود.

لباس کارگرانی که با مواد قابل اشتعال کار می کنند باید از جنس پنبه نسوز باشد تا در مقابل شعله و حرارت مقاومت کند.



لباس حفاظتی برای اطفاء حریق

## دستورالعمل قامین سلامت کار در کارگاههای کوچک

با استناد به قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و قانون کار به منظور تامین سلامت شاغلین، ضوابط بهداشت کار و سلامت شاغلین در کارگاههای کوچک و واحدهای خدماتی به شرح ذیل اعلام می‌گردد.

### فصل اول؛ کلیات

#### مبحث اول؛ تعاریف

ماده ۱؛ از نظر این آئین نامه کارگاه کوچک به شرح ذیل تعریف می‌گردد:

- ۱- کارگاههای خویش فرما
- ۲- کارگاههای دارای پروانه بهره برداری از وزارت صنایع با تعداد کارگران ۱۰ نفر و کمتر
- ۳- کارگاههای خانگی
- ۴- معادن با تعداد کارگران ۱۰ نفر و کمتر
- ۵- مجتمع های کارگری مانند کوره پزخانه ها و...
- ۶- کارگاههای تحت پوشش مجمع امور صنفی، اتحادیه ها اعم از تحت پوشش هستند و یا قرار خواهند گرفت.
- ۷- کلیه شرکتهای خدماتی و پیمانکاری ارائه دهنده خدمات مختلف در موسسات، سازمانها و سایر ارگانهای دولتی و غیردولتی
- ۸- کلیه واحدهای خدماتی از قبیل بانکها، آژانسهای مسافرتی، دفاتر مرکزی کارخانجات، شرکتهای تعاونی و امثالهم
- ۹- کلیه شرکتهای ساختمنی، واحدهای کشاورزی، آموزشگاههای فنی - حرفه‌ای و نیز هنرستانهای تحت پوشش آموزش و پرورش

ماده ۲؛ امکانات بهداشتی از نظر این آئین نامه شامل موارد ذیل می‌باشد:

- ۱- تمهیدات بهداشت حرفه‌ای مورد نیاز برای کنترل یا حذف عوامل زیان‌آور و شرایط بیماری زای محیط کار
- ۲- امکانات مورد نیاز جهت تامین تسهیلات بهداشتی مورد نیاز (تاسیسات جنبی کارگاه) شامل دستشویی، توالت و امثالهم مندرج در این آئین نامه
- ۳- مراقبتهای بهداشتی درمانی شامل کمکهای اولیه، معاینات شغلی

#### مبحث دوم؛ مسئولیت

ماده ۳؛ تامین امکانات بهداشتی مندرج در این آئین نامه بعهده کارفرما یا مدیر عامل کارگاهها، شرکتها و موسسات موضوع ماده ۱ این آئین نامه به شرح ذیل می‌باشد:

## جدول انواع مشاغل و وسایل حفاظت فردی مورد نیاز آنها

ردیف	عنوان مشاغل	آبجکت	آلات																
۱	کشاورزی		X	X	X	X	X												
۲	سمپاشی دستی		X	X	X	X	X				X								
۳	باغبانی		X	X	X	X	X												
۴	دامداری		X	X	X	X	X												
۵	قالیبافی				X														
۶	ریسندگی و بافتندگی نخ و پشم		X		X			X	X										
۷	راننده ماشین آلات کشاورزی			X	X	X	X	X	X										
۸	جوشکاری ( درب و پنجه سازی )	X	X			X	X	X	X	X	X								
۹	نجاری		X		X	X	X	X			X								
۱۰	آهنگری	X	X		X	X	X	X			X								
۱۱	ریخته گری و قالب ریزی	X	X	X	X	X	X	X			X								
۱۲	مکانیکی		X																
۱۳	تراشکاری		X			X	X	X			X								
۱۴	سفال سازی		X	X	X														
۱۵	اجر بزی		X	X	X	X					X								
۱۶	پخت آهک و گچ		X	X	X	X													
۱۷	مصالح فروشی		X	X	X	X													
۱۸	موزاییک سازی	X	X		X	X	X												
۱۹	سنگ بری		X	X	X	X	X	X			X								
۲۰	چوب بری در جنگل		X	X	X	X	X	X			X								
۲۱	دبارعی	X	X	X			X				X								
۲۲	ماهیگیری		X	X															
۲۳	میوه چینی		X	X	X		X												
۲۴	کارگران ساختمانی		X	X	X		X	X											
۲۵	کارگران برق کار		X	X	X		X	X											
۲۶	رنگ کار و نقاش		X	X	X		X	X			X								
۲۷	شیشه گری	X	X	X		X	X				X								
۲۸	مغنی ( جاه کن )		X	X	X	X		X											
۲۹	چاپخانه	X	X		X		X												
۳۰	فروش نفت		X			X	X												

Extracted with PdfGrabber

## فصل دوھ: تمہیدات بهداشت صرفه‌ای

(جهت کنترل یا حذف شرایط و عوامل زیان آور محیط کار)

**ماده ۵ :** ساختمان کارگاه باید متناسب با وضع آب و هوای محل ساخته شده باشد

**ماده ۶ :** ارتفاع کارگاه نباید از ۳ متر کمتر باشد برای هر کارگر در کارگاه باید حداقل سه متر مربع سطح منظور گردد و سطح اشغال شده به وسیله ماشین آلات یا ابزار و اثاثیه مربوط به کار و فاصله آنها از هم و مسیر عبور و مرور و سایل نقیلی جزو سطح مزبور محسوب نمی شود

**ماده ۷ :** دیوارها و سقف کارگاه طوری ساخته شود که از نفوذ عوامل زیان آور از قبیل گرما، سرما، رطوبت، صدا و غیره بداخل کارگاه و بالعس جلوگیری کند.

**ماده ۸ :** کف کارگاه باید هموار، بدون حفره و شکاف بوده و لغزنده نباشد و در صورت لزوم قابل شستشو باشد و دارای شیب مناسب بطرف کفشوی باشد.

**ماده ۹ :** دیوارها باید صاف، بدون ترک خوردگی و به رنگ روشن و متناسب باشد.

**ماده ۱۰ :** در کارگاههایی که با مواد شیمیایی سروکار دارند و یا طبیعت کار طوری است که باعث آلودگی و روغنی شدن دیوارها می شود دیوارها باید صاف و قابل شستشو باشند.

**تبصره :** در کارگاههای مشمول این آئین نامه که در عرضه توزیع و فروش مواد غذایی فعالیت می نمایند رعایت مفاد این دستورالعمل رافع اجرای سایر ضوابط بهداشت اعلام شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نمی باشد.

**ماده ۱۱ :** در کارگاه باید به تناسب وسعت محل، نوع کار، دقت کار و شرایط اقلیمی به اندازه کافی درب و پنجره برای ورود نور و هوا موجود باشد.

**ماده ۱۲ :** شیشه درب و پنجره‌ها باید بدون شکستگی بوده و همیشه تمیز باشند.

**ماده ۱۳ :** در صورت لزوم درب و پنجره‌ها باید مجهز به توری بوده و دربها دارای فنر یا درب بند پنوماتیک باشند.

**ماده ۱۴ :** ابیاشتن کالا در جلو پنجره ممنوع می باشد.

**ماده ۱۵ :** مساحت پنجره باید متناسب با مساحت کف کارگاه و نوع کار باشد.

**ماده ۱۶ :** در کارگاه بایستی میزان صدا، ارتعاش، روشنایی (طبیعی و مصنوعی) پرتوهای یونسانز (آلfa، بتا، گاما، ایکس و...) و غیر یونسانز (ماوراء بنفس، مادون قرمز، رادیویی، ماکروویو، میدانهای مغناطیسی و میدانهای الکترومغناطیسی) پایا منطبق با استاندارد اعلام شده در کتاب حدود تماس شغلی عوامل بیماری زای محیط کار مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی متناسب با نوع کار و محل تامین شود.

**ماده ۱۷ :** منابع روشنایی مصنوعی باید همواره سالم و تمیز باشد.

**ماده ۱۸ :** هوای کارگاههای بدون آلودگی شیمیایی، باید متناسب با فصل و جمعیت شاغل تهویه گردد

**ماده ۱۹ :** وسایل سرمایشی و گرمایشی کارگاه باید ضمن استاندارد بودن، دما و رطوبت محیط کار را مطابق با حد مواجهه مجاز مندرج در کتاب حدود تماس شغلی عوامل بیماری زای محیط کار مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تامین نماید.

- ۱- کارفرمای واحد خویش فرما موظف است علاوه بر تامین خدمات مرتبط با محیط کار، خود را نیز تحت پوشش مراقبتهاي بهداشتی درمانی قرار دهد.
- ۲- مدیر عامل یا کارفرمای کارگاههای دارای پروانه بهره برداری از وزارت صنایع و معادن، وزارت جهاد کشاورزی، مجمع امور صنفی، اتحادیه ها و امثالهم و نیز مجتمع های کارگری، واحدهای خدماتی (موضوع بند ۷ ماده ۱) واحدهای موضوع بند ۹ ماده ۱ موظفند امکانات بهداشتی در بندۀای ماده ۲ را فراهم نمایند.
- ۳- مدیران شرکتهای خدماتی و پیمانکاری ارائه دهنده خدمات مختلف (موضوع بند ۷ ماده ۱) بایستی در متن قرارداد منعقده فیما بین شرکتهای مذکور و موسسات یا ارگان دولتی و غیردولتی مسئولیت تامین امکانات بهداشتی موضوع ماده ۲ در محیط کار و مراقبتهاي بهداشتی درمانی را تعیین نمایند.
- ۴- هیئت امناء / نماینده مدیران مجتمع های کارگری می توانند امکانات بهداشتی موضوع ماده ۲ این آئین نامه را متناسب با استانداردهای تعیین شده بصورت مشترک در محلهای قابل دسترسی برای کلیه کارگران تامین نمایند این امر رافع تمهیدات اختصاصی مورد نیاز هر یک از واحدهای مجتمع مذکور نمی باشد.

**ماده ۴؛ مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این آئین نامه بعهده بازرسان بهداشت حرفة‌ای موضوع ماده ۱۰۰ قانون کار است.**

**تبصره :** اظهار نظر در مواردی از قبیل مطلوب ، نامطلوب ، مناسب ، نامناسب ، کافی و ناکافی و ... بعهده بازرسین بهداشت حرفة‌ای است .

### بحث دوم : آب مصارف آشامیدنی و بهداشتی

**ماده ۲۸ :** آب آشامیدنی و مصارف بهداشتی باید منطبق بر استانداردهای بهداشتی و مورد تائید مراجع ذیصلاح باشد.

**ماده ۲۹ :** کارگاههایی که از شبکه لوله کشی آب شهر استفاده نمی نمایند باید جهت نمونه برداری و آزمایشها لازم برای اطمینان از سالم بودن آب اقدام نمایند مضافاً در این نوع کارگاههای کلزنی باید به شیوه‌ای انجام پذیرد که کلرباقی مانده  $20/8$  ppm باشد.

**ماده ۳۰ :** در کارگاههایی که از آب چاه استفاده می نمایند ساخت ، بهره برداری و لوله کشی آب باید منطبق بر ضوابط بهداشتی باشد .

**ماده ۳۱ :** در هر کارگاه ترجیحاً یک آب سرد کن برای تامین آب آشامیدنی کارگران وجود داشته باشد در کارگاههایی که آب سرد کن ندارند وجود یک شیر آبخوری الزامی است . شیرآبخوری باید از نوع فواره‌ای و دارای سپر محافظ باشد تا آبی که از دهان کارگر بر می گردد به آن نرسد ولب کارگرنیز با آن تماس پیدا نکند . آبخوری نباید در مجاورت توالت ، دستشویی و دوش باشد و حتی المقدور نزدیک محل کار کارگر باشد .

**تبصره :** کارگاههای فاقد شیر برداشت آب آشامیدنی بهداشتی بایستی دارای مخازن بهداشتی آب بوده و از لیوان انفرادی یا لیوانهای یکبار مصرف استفاده شود .

**ماده ۳۲ :** کارفرما مکلف است برای کارگرانی که در گرمای زیاد به مدت مديدة کار می کنند با تامین مایعات لازم از جمله دوغ بهداشتی ، آب و نمک از دست رفته بدن آنان را جبران نماید .

### بحث سوم : توالت

**ماده ۳۳ :** در کارگاههایی که تعداد کارکنان آن  $3$  نفر و کمتر می باشد و کارگران با  $15$  دقیقه پیاده روی به توالت بهداشتی دسترسی دارند ، داشتن توالت در محل کارگاه الزامی نیست .

**ماده ۳۴ :** در کارگاههایی که تعداد کارکنان آن بیش از  $3$  نفر می باشد وجود حداقل یک توالت بهداشتی در محل کارگاه الزامی می باشد .

**تبصره :** در این نوع کارگاهها چنانچه کارگر زن مشغول بکار می باشد ساخت یک توالت جداگانه برای زنان الزامی است .

**ماده ۳۵ :** در معادن ، کارفرما مکلف است با در نظر گرفتن فرآیند کار ، توالت بهداشتی در نزدیکترین قسمت به محل کار را فراهم نماید .

### بحث چهارم : دوش

**ماده ۳۷ :** در کلیه کارگاههای موضوع ماده  $1$  این آئین نامه چنانچه شاغلین آنها با مواد شیمیایی ، سوم، آربست مواد عفونت زا ، مواد غذایی و گردوبغار و امثالهم سروکار دارند و نیز برای کارگران نظافتچی و کارگاههای زیرزمینی مانند معادن حداقل یک دوش آب گرم و سرد در نظر گرفته شود در سایر

**ماده ۲۰ :** در کارگاههایی که آلودگی ناشی از کار در هوای کارگاه وجود دارد می بایست تهویه به گونه ای صورت گیرد که غلظت مواد شیمایی در هوا مطابق با حد تماس شغلی عوامل بیماری زا مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا کمتر از آن باشد.

**ماده ۲۱ :** کلیه کارگاهها به تناسب کار و تولید خود باید دارای محل مناسب چهت انبار مواد اولیه و محصول نهایی باشند.

**ماده ۲۲ :** کارفرمایان مکلف به رعایت و تامین کلیه استانداردهای ارگونومی در ارتباط با چیدمان و مشخصات / ویژگیهای وسایل ابزار و ماشین آلات مورد استفاده در فرآیند می باشند.

**ماده ۲۳ :** کلیه کارفرمایان یا مدیران ارشد واحدهای موضوع ماده ۱ این آئین نامه موظفند نسبت به آموزش افراد تحت پوشش خود در زمینه بهداشت حرفة ای و بهداشت عمومی مطابق با دستورالعمل آموزشگاههای بهداشت حرفة ای که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ابلاغ می گردد اقدام نمایند.

**ماده ۲۴ :** مدیران آموزشگاههای فنی حرفة ای و هنرستانها موظفند نسبت به آموزش دانش آموزان، هنرآموزان و کارآموزان خود مطابق با سرفصل و ضوابط اعلام شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در زمینه بهداشت حرفة ای اقدام نمایند.

**ماده ۲۵ :** کلیه کارگران، کارآموزان و نیز عامل اجرایی کار در کارگاههای خویش فرما مکلف به کسب مهارت لازم در بکارگیری تمهیدات و امکانات بهداشتی در محیط کار و استفاده صحیح از آنها می باشند.

**ماده ۲۶ :** کارفرمایان موظفند وسایل حفاظت فردی مناسب با نوع کار را برای شاغلین خود تامین نمایند و امکانات لازم جهت آموزش نحوه بکارگیری صحیح این وسایل را برای آنان تامین و برکاربرد صحیح این وسایل در طول کار نظارت نمایند.

## فصل سوم: تسهیلات بهداشتی

### بحث اول: دستشویی

**ماده ۲۷ :** کلیه کارگاههای موضوع ماده ۱ بایستی حداقل یک دستشویی بارعایت شرایط و ضوابط بهداشتی بقرار ذیل باشند :

- ۱- محل احداث دستشویی به گونه ای باشد که برای کلیه شاغلین قابل دسترسی باشد.
- ۲- دستشویی باید دارای آب گرم و سرد، سیستم دفع فاضلاب متصل به چاه جاذب و یا شبکه جمع آوری فاضلاب شهری باشد.
- ۳- کاسه دستشویی باید به رنگ روشن، صاف، بدون ترک خورده و قابل شستشو باشد.
- ۴- عرض دستشویی حداقل ۶۰ سانتی متر و طول آن یک متر باشد.
- ۵- صابون ترجیحاً صابون مایع باید در تمام اوقات در محل دستشویی وجود داشته باشد.
- ۶- جهت خشک کردن دست وجود وسیله خشک کن مناسب الزامی است.
- ۷- دستشویی باید بطور مرتب شستشو و گندزدایی شود.

کارگران به مقدار کافی صابون و حوله اختصاصی در اختیار آنان قرار دهد.

**ماده ۴۲ :** گرم کردن، آماده سازی غذا در محل کارگاههای موضوع ماده ۳۷ این آئین نامه ممنوع می باشد و کارفرما موظف است نسبت به تامین محلی مستقل جهت صرف غذا برای کارگران مطابق با شرایط و ضوابط ذیل اقدام نماید.

۱- وسعت محل غذا خوری و تعداد میزوصندلی باید متناسب با تعداد کارگرانی باشد که در یک موقع با یکدیگر غذا می خورند.

۲- سقف محل غذا خوری باید صاف، بدون ترک خوردگی و برنگ روشن باشد.

۳- دیوار بایستی مقاوم، برنگ روشن و قابل شستشو باشد.

۴- کف محل غذا خوری باید قابل شستشو و دارای شیب مناسب به سمت کفشوی باشد و لغزنه نباشد.

۵- میزها و صندلی ها باید از جنس مقاوم، قابل شستشو، بدون ترک خوردگی و درز باشند.

۶- زباله دان درب دار به تعداد کافی و در محلهای مناسب قرار داده شود.

۷- محل غذاخوری باید دارای تهویه مناسب و مجهز به وسایل گرمایشی و سرمایشی متناسب با فصل باشد.

۸- محل غذا خوری باید دارای روشنایی کافی باشد و منابع روشنایی پاکیزه و تمیز نگهداری شوند.

۹- در صورت امکان در مسیر ورود کارکنان به سالن غذاخوری، دستشویی مجهز به آب گرم و سرد و صابون و امکانات لازم جهت خشک کردن دست و صورت فراهم گردد.

۱۰- کارگران کارگاههای موضوع ماده ۳۷ این آئین نامه باید قبل از ورود به محل غذاخوری لباس کار خود را تعویض نمایند.

۱۱- درب و پنجره محل غذاخوری باید مجهز به توری باشد و دربهای محل غذاخوری مجهز به فنر یا درب بند اتوماتیک باشند.

### مبث هفتم : مواد زائد

**ماده ۴۳ :** زباله و فاضلاب کارگاههای موضوع ماده ۱ این آئین نامه باید طبق ضوابط بهداشتی جمع آوری و دفع گردد.

**ماده ۴۴ :** جمع آوری و دفع فاضلاب و مواد زاید باید به گونه ای انجام گیرد که ضمن رعایت کلیه استانداردهای محیط زیستی، سلامت شاغلین در این گونه تاسیسات مطابق با دستورالعمل سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز تامین گردد.

### فصل چهام : مراقبتهای بهداشتی درمانی شاغلین / طب کار

**ماده ۴۵ :** مطابق با ماده ۹ قانون کار کارفرمایان / مدیران ارشد در کارگاههای موضوع ماده ۱ این

کارگاهها که دارای آلوگی معمولی می باشند وجود دوش الزامی نمی باشد .

**تبصره :** در این نوع کارگاهها در صورتی که علاوه بر کارگران مرد ، کارگران زن نیز مشغول بکار می باشند ساخت یک دوش / حمام آب گرم و سرد جداگانه الزامی است .

**ماده ۳۸ : شرایط و ضوابط بهداشتی دوش به قرار ذیل است :**

۱- کف محل دوشها باید مقاوم ، قابل شستشو بوده و لغزنه نباشد و دارای شیب کافی به سمت کششوی باشد .

۲- دیوارها تاسقف کاشی ، برنگ روشن و سقف دوش باید صاف با رنگ روشن و بدون ترک خوردگی باشد .

۳- مساحت کف محل دوش نباید از ۹۰ سانتی متر در ۱۲۰ سانتی متر کمتر باشد و ارتفاع دوش نباید از ۲ متر کوتاهتر باشد .

۴- دوش باید بطور مرتب ، تمیز و با مواد مناسب گند زدایی گردد .

۵- محوطه دوش باید دارای هواکش متناسب با فضای آن باشد .

۶- دوش باید مجهز به سطل زباله درب دار و قابل شستشو باشد .

۷- در صورتیکه برای گرم کردن آب از منابع حرارتی غیرمرکزی استفاده می شود این قبیل منابع حرارتی باید در خارج از محوطه دوش در محل مناسب قرار داشته باشد .

۸- برای رعایت موازین ایمنی ضروری است در داخل دوش از لامپ ایمنی با حباب شیشه ای استفاده شود و تمام کلید و پریزهای برق باید خارج از محوطه دوش قرار داده شود .

۹- محل دوش باید دارای محلی مناسب بعنوان رختکن برای تعویض لباس باشد .

۱۰- شستشوی هر نوع البسه در محل دوش ممنوع می باشد .

### مبحث پنجم : قفسه انفرادی نگهداری لوازم و البسه کارگران

**ماده ۳۹ :** در کارگاههای موضوع ماده ۲۵ این آئین نامه باید متناسب با تعداد کارگران ، قفسه های انفرادی برای تعویض لباس شخصی آنان در نظر گرفته شود .

**ماده ۴۰ : شرایط و ضوابط بهداشتی قفسه های لباس و لوازم شخصی :**

۱- هر قفسه باید به گونه ای ساخته شده باشد که دارای محل نگهداری مجزا برای لباس بیرون ، وسایل حفاظت فردی و کفش ایمنی باشد ، قفسه ها باید دارای سقف شیبدار ، قابل شستشو و دارای کرکره ثابت ورود و خروج هوا بوده و قفل داشته باشد .

۲- سطح زباله درب دار قابل شستشو به تعداد کافی در محل نگهداری قفسه ها در نظر گرفته شود

۳- محل نگهداری قفسه لباس ها و لوازم شخصی باید بطور منظم پاکیزه و تمیز نگهداری شود .

### مبحث ششم : حolle و صابون

**ماده ۴۱ :** کارفرمای کارگاههای موضوع ماده ۲۷ موظفند به منظور ایجاد تسهیلات جهت استحمام

وظایف و اختیاراتشان در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد بود.

**ماده ۱۰۵ قانون کار:** هرگاه در حین بازرگانی به تشخیص بازرگانی کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای احتمال وقوع حادثه یا بروز خطر در کارگاه داده شود بازرگانی کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای مکاف هستند مراتب را فوراً و کتبایه کارفرما یا نماینده او و نیز رئیس مستقیم خود اطلاع دهند.

**ماده ۱۷۵ قانون کار:** متخلفات از هر یک از موارد ذکور در مواد ۷۸ (قسمت اول) ۸۰-۸۲-۸۱-

۹۲ برای هر مورد تخلف حسب مورد علاوه بر رفع تخلف یا تادیه حقوق کارگر یا هردو در مهلتی که دادگاه با کسب نظر وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد به ازاء هر کارگر به ترتیب ذیل محکوم خواهد شد.

۱- برای تا ۱۰ نفر، ۳۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر

۲- برای تا ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰ نفر، ۱۰ تا ۳۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر

۳- برای بالاتر از ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰۰ نفر، ۵ تا ۱۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر در

صورت تکرار تخلف، مخالفان ذکور به ۱/۱ تا ۱/۵ برابر حداقل جرایم نقدي فوق و یا حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز محکوم خواهند شد

**ماده ۱۷۶ قانون کار:** متخلفات از هر یک از موارد ذکور در مواد ۵۲-۵۱-۷۵-۶۱-۷۷-۷۹-۸۳-

۹۱-۸۴ برای هر مورد تخلف حسب مورد علاوه بر رفع تخلف یا تادیه حقوق کارگر یا هردو در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کشور تعیین خواهد کرد به ازاء هر کارگر به ترتیب ذیل محکوم خواهد شد.

۱- برای تا ۱۰ نفر، ۵۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر

۲- برای تا ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰ نفر، ۲۰ تا ۵۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر

۳- برای بالاتر از ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰۰ نفر، ۱۰ تا ۲۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر در صورت تکرار تخلف، مخالفان ذکور به حبس از ۹۱ روز تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد.

**ماده ۹۲ قانون کار:** کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون که شاغلین در آنها به اقتضاء نوع کار در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند باید برای همه افراد ذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و حداقل سالی یکبار توسط مراکز بهداشتی درمانی از آنها معاینه و آزمایشها لازم را بعمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

**ماده ۱۵۲ قانون کار:** در صورت دوری کارگاه و عدم تكافوی وسیله نقلیه عمومی، صاحب کار باید برای رفت و برگشت کارکنان خود وسیله نقلیه مناسب در اختیار آنان قرار دهد.

**ماده ۱۵۱ قانون کار:** در کارگاههایی که برای مدت محدود به منظور انجام کاری معین (راه سازی و مانند آن) دور از مناطق مسکونی ایجاد می‌شوند کارفرمایان موظفند سه و عدد غذای مناسب و ارزان قیمت (صبحانه، نهار و شام) برای کارگران خود فراهم نمایند که حداقل یک و عده آن باید غذای گرم باشد. در این قبیل کارگاهها به اقتضای فصل، محل و مدت کار باید خوابگاه مناسب نیز برای کارگران ایجاد شود.

دستورالعمل موظفند مطابق با دستورالعملهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداقل سالی یکبار امکانات لازم جهت انجام معاینات شغلی شاغلین تحت پوشش خود را فراهم نمایند. ماده ۴۶: وجود جعبه کمکهای اولیه با حداقل وسایل مورد نیاز که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌گردد و نیز فرد آموزش دیده برای رسیدگی به جراحات مربوط به حوادث ناشی از کار در هریک از کارگاههای موضوع ماده ۱ این دستورالعمل الزامی است.

این آئین نامه مشتمل بر ۴ فصل، ۹ بحث و ۴۶ ماده به استناد بند ۲ ماده ۱ قانون وظایف و تشکیلات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ماده ۸۵ قانون کار تدوین و در تاریخ ۸۶/۴/۱۲ به تصویب نهایی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده است و مطابق با مفاد مواد ۸۵، ۹۱، ۹۵ و تبصره ۱ ماده ۹۶ قانون کار اجرای آن در کلیه کارگاههای مشمول و برای کلیه کارفرمایان، کارگران و کارآموزان این نوع کارگاهها الزامی است.

### ضمیمه؛ مستندات قانونی

ماده ۸۵ قانون کار: برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور رعایت دستورالعملهایی که از طریق شورای عالی حفاظت فنی (جهت تامین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماریهای حرفه‌ای و تامین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین می‌شود برای کلیه کارگاهها، کارفرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

ماده ۹۵ قانون کار: مسئولیت اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشت کار بر عهده کارفرما، مسئولین واحدهای موضوع ذکر شده در ماده ۸۵ این قانون خواهد بود. هرگاه بر اثر عدم رعایت مقررات مذکور از سوی کارفرمایان یا مسئولین واحد، حادثه‌ای رخدده، شخص کارفرما یا مسئول مذکور از نظر کیفری و حقوقی و نیز مجازتهای مندرج در این قانون مسئول است.

ماده ۳ قانون کار: کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست او در مقابل دریافت حق السعی کار می‌کند مدیران و مسئولان و به طور عموم کلیه کسانیکه عهده دار اداره کارگاه هستند کارفرما محسوب می‌شوند و کارفرما مسئول کلیه تعهداتی است که نمایندگان مذکور در قبال کارگر به عهده می‌گیرند در صورتیکه نماینده کارفرما خارج از اختیارات خود تعهد نماید و کارفرما آن را نپذیرد در مقابل کارفرما ضامن است.

ماده ۴ قانون کار: کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما یا نماینده او در آنجا کار می‌کند از قبیل موسسات صنعتی، کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافربری، خدماتی، تجاری، تولیدی اماکن عمومی و امثال آن.

ماده ۱۰۰ قانون کار: کلیه بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای دارای کارت ویژه حسب مورد به امضاء وزیر کار و امور اجتماعی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هستند که هنگام بازرسی باید همراه آنها باشد و در صورت تقاضای مقامات رسمی یا مسئولین کارگاه موجود باشد.

ماده ۱۰۱ قانون کار: گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار در موارد مربوط به حدود

## فصل پنجم :

### مراقبتهای بهداشتی و درمانی شاغلین

#### اهداف آموزشی

پس از مطالعه این فصل انتظار می‌رود فرآگیر بتواند:

- ۱- اهداف انجام معاینات قبل از استخدام کارگران را نام ببرد.
- ۲- اهداف معاینات دوره‌ای کارگران را نام ببرد.
- ۳- موارد انجام معاینات اختصاصی کارگران را بیان کند.

**تمرین:**

- ۱- حادثه ناشی از کار را تعریف کنید.
- ۲- چهار مورد از عوامل بروز حوادث مربوط به کار را نام ببرید.
- ۳- چهار مورد از عوامل بروز حوادث مربوط به محیط کار را نام ببرید.
- ۴- اینمنی را تعریف نمایید.
- ۵- برای رعایت اصول اینمنی چه اقداماتی ضروری است؟
- ۶- عوامل بوجود آورنده آتش را توضیح دهید.
- ۷- نحوه استفاده از کپسول اطفاء حریق نوع پودر و گاز را شرح دهید.
- ۸- برای حفاظت از چشم در مقابل اشعه های مضر و خطر پرتاب ذرات اجسام تیز از چه وسایلی استفاده می شود؟
- ۹- انواع ماسک های حفاظتی را نام ببرید.
- ۱۰- وسایل حفاظت فردی کارگران ذیل را بنویسید.
  - الف) کارگران سمپاش
  - ب) کارگران نقاش
  - ج) کارگران جوشکار
  - د) کارگران آزمایشگاه
  - و) کارگران سرددخانه
- ۱۱- تعداد توالت، دستشویی و حمام برای کارگاهها را بنویسید.

- \* جلوگیری از انتقال و انتشار بیماری های واگیر
- \* مطالعه اثرات عوامل زیان آور محیط کار روی کارگران
- \* ارزشیابی روش های پیشگیری و ایمنی

**باید توجه داشت که :**

براساس قوانین موجود ، کارگرانی که در تماس با عوامل زیان آور محیط کار می باشند باید حداقل سالی یکبار تحت معاینات قرار گیرند و نتیجه آن در پرونده پزشکی آنها ثبت گردد که براساس نوع کار و وضعیت جسمی و روانی شاغل ، نحوه و حدود معاینات متفاوت می باشد و می تواند از معاینه ساده یک عضو تا معاینه کامل همه اعضاء و انجام آزمایشات مختلف پزشکی و غیره باشد .

در هنگام پرکردن فرم معاینات کارگری با دقت کامل با یکایک کارگران بدون عجله و با فرصت کافی مصاحبه کنید و در صورت وجود بیماری با زبانی قابل فهم و ساده با آنها صحبت نمائید و راهنماییهای لازم را در مورد کار و مراقبتهایی که باید مورد توجه قرار گیرد به آنان ارائه کنید (همچنین باید از این فرصت برای آموزش بهداشت و تعلیم مسائلی که برای کارگران و خانواده آنان مفید است استفاده کنیم .

### ۳- معاینات اختصاصی : معاینات اختصاصی در موارد ذیل صورت می گیرد :

- \* معاینات کارگران مشاغل سخت و زیان آور
  - \* در موقع تغییر شغل کارگر
  - \* در هنگام بازگشت به کار ، پس از یک غیبت ناشی از بیماری یا استراحت طولانی
  - \* در موقع بیماری
  - \* معاینات معلومین و تعیین قدرت کار آنان
- باید توجه داشت که انجام کلیه معاینات قبل از استخدام ، ادویه و اختصاص بایستی کاملا براساس ضوابط موجود در دستور عمل های مربوطه باشد .

یکی از اقداماتی که برای رسیدن به اهداف بهداشت حرفه‌ای باید صورت گیرد، مراقبت‌های بهداشتی و درمانی شاغلین می‌باشد. که با توجه به معاینات صورت گرفته میزان سلامت کارگران، تشخیص و درمان به موقع بیماری‌ها، انتخاب کارگر مناسب برای مشاغل گوناگون، تطبیق شرایط کار با کارگرو پیشگیری از بیماری‌های شغلی و غیر شغلی تعیین می‌گردد و شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱ - معاینات قبل از استخدام
- ۲ - معاینات دوره‌ای "ادواری"
- ۳ - معاینات اختصاصی

#### ۱ - معاینات قبل از استخدام: اهداف اصلی معاینات قبل از استخدام عبارتند از :

- \* تعیین توانایی جسمی، روانی کارگر برای کار مورد نظر
- \* تعیین اختلالات و عوارض قبلی متقاضی کار و ثبت آن در پرونده پزشکی
- \* تشکیل پرونده پزشکی و استفاده از آن در مراجعات بعدی کارگر
- \* کشف بیماری قابل سرایت کارگر جلوگیری از انتشار آنها بویژه در افرادی که با مواد غذایی سروکاردارند.

\* آشنایی با روحیات کارگر و اطلاعات بهداشتی وی

#### \* حفظ سلامت سایر کارگران

باید توجه داشت بسته به نوع کاری که فرد متقاضی استخدام می‌باشد معاینات و انجام آزمایشات متفاوت می‌باشد و براساس معاینات و آزمایشات انجام شده از فرد متقاضی کار، بودی دریکی از گروه‌های ذیل قرار می‌گیرد .

**گروه الف )** کسانی هستند که توانایی جسمی آنها خیلی خوب است و از عهده هر کاری برمی‌آیند و هیچ محدودیتی از نظر کار ندارند .

**گروه ب )** کسانی هستند که عیوب کوچک ولی قبل اصلاح دارند مانند افراد نزدیک بین که با استفاده از عینک قابل جبران است .

**گروه ج )** کسانی هستند که از ناراحتی‌های مهم‌تری چون بیماری‌های قلبی، فشار خون، نقص عضو و غیره برخوردارند و فقط می‌توانند در کارهای معین و خاصی مشغول گردند .

**گروه د )** کسانی هستند که بعلت ابتلا به بیماری‌های پیشرفت‌هه جسمی و روانی برای انجام هر کاری مناسب نمی‌باشند .

#### ۲ - معاینات ادواری (دوره‌ای) : اهداف اصلی معاینات ادواری عبارتند از :

- \* تشخیص زود رس بیماری‌های ناشی از کار و یا سایر بیماری‌ها

- \* درمان به موقع و جلوگیری از پیشرفت بیماری

- \* توصیه برای تغییر شغل یا محدود کردن کار در کارگر بیمار

## آین نامه بهداشت کشاورزی

### \* فصل اول - هدف

\* ماده ۱ : این آئین نامه در اجرای مفاد ماده ۸۵ قانون کار در خصوص وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت جلوگیری از بیماریهای شغلی و تامین بهداشت کار و کارگرو محیط کار و مواد (۱) و (۴) قانون مذکور مبتنی بر شمول قانون بر کارفرمایان، کارگران، کارگاهها و موسسات کشاورزی ولزوم تبعیت از مقررات مرتبط و ماده (۱۴۷) آن مبنی بر تکلیف دولت به ارایه خدمات بهداشتی، درمانی به کارگران و کشاورزان و دارندگان مشاغل مذکور و خانواده آنها تنظیم و تصویب گردیده و رعایت مفاد آن برای کلیه دامداران، تولید کنندگان طیور و کارگران، کار آموزان دامداری و زنبورداری، پرورش ماهی و کرم ابریشم در سراسر کشور با توجه به بند (ه) و مواد (۳) و (۴) قانون وظایف و تشکیلات وزارت جهاد کشاورزی الزامی می باشد.

### \* فصل دوم - تعاریف و اصطلاحات

\* ماده ۲ - دستورالعمل های مربوط به تاسیسات کارگاه از نظر بهداشت به مجموعه مقرراتی گفته می شود که بر اساس قانون وظایف و تشکیلات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و قانون کار و تبصره یک ماده (۹۶) و مفاد ماده (۱۸۵) این قانون تهیه و تنظیم و تصویب گشته و به اجرا گذرانده شده اند.

\* ماده ۳ - بازرسی و اظهار نظر در زمینه بهداشتی و غیر بهداشتی بودن موسسه ها و واحدهای موضوع این آئین نامه از وظایف خاص کارشناسان بهداشت حرفه ای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کنترل و اعلام نظر در خصوص سایر مسائل بهداشتی مرتبط با دام و دامداری و فرآورده های خام دامی بعده دامپزشکان و کارشناسان دامپروری و تابع قوانین و مقررات خاص خود می باشد.

\* ماده ۴ - دامداری به محلی گفته می شود که دامدار در آن با کمک کارگران دامداری به نگهداری، تکثیر و تعلیف دام اعم از گاو، گوسفند و غیره جهت تولید فرآورده های لبنی یا گوشتی می پردازد.

\* ماده ۵ - مجتمع دامپروری به مجموعه ای از واحدهای دامداری گفته می شود که در مجاورت یکدیگر و تحت اداره مدیریت واحد قرار دارند. این مجتمع ها می توانند دارای تاسیسات کارگاهی و بهداشتی واحد مناسب با استانداردهای مقرر در قوانین و مقررات حاکم باشند.

\* ماده ۶ - تاسیسات و واحدهای موضوع این آئین نامه به دو بخش تقسیم می گردد؛  
الف - تاسیسات بهداشتی کارگاه که شامل ساختمان، تاسیسات و محل نگهداری دام، طیور، علوفه، مواد غذایی لازم، سیستم تهویه، حرارت، روشنایی آب و غیره می گردد.

ب - تسهیلات بهداشتی وابسته به کارگاه که شامل خانه کارگری ( محل اسکان نیروی کار، استراحت، تهیه و گرم کردن و پخش و صرف غذا توسط آن )، حمام، رختکن، دستشویی، توالت، جعبه کمک های اولیه و غیره می باشد.

**تمرین نظری :**

- ۱- اهداف انجام معاینات قبل از استخدام کارگران را نام ببرید.
- ۲- اهداف معاینات دوره‌ای کارگران را نام ببرید.
- ۳- معاینات اختصاصی کارگران در چه موقعی انجام می‌شود؟
- ۴- کارگرانی که با عوامل زیان آور کار می‌کنند هر چند وقت یکبار بایستی معاینه شوند؟

**تمرین عملی:**

- ۱- برای یک نفر از دوستان خود که دارای شغل قالیبافی می‌باشد فرم معاینات کارگری را تکمیل نمائید.
- ۲- برای یک نفر از آشنایان خود که دارای شغل درب و پنجره سازی می‌باشد فرم معاینات کارگری تکمیل نمائید.

از بیماریهای مشترک انسان و دام و به خصوص در موقع اپیدمی سلب مسئولیت نمی‌نماید. کارفرما مکلف است در جریان چگونگی انجام اقدامات بهداشتی، درمانی مورد لزوم در چنین موقعی باشد.

\* ماده ۱۴ - سرویس‌های بهداشتی کارگاهها و تاسیسات دامداری، دامپروری و غیره موضوع ماده ۶ این آئین نامه باید دارای شرایط بهداشتی کامل محیط کار باشند.

\* ماده ۱۵ - درب و پنجره‌های دامداریها، دامپروری، زنبورداریها، مکانهای مسکونی و ساختمانهایی که در کارگاههای مذبور وجود دارند باید مجهز به توری‌های سیمی ریز و حفاظ و موانع مناسب جهت جلوگیری از ورود حشرات و حیوانات به این مکانها و منازل کارگران باشند.

\* ماده ۱۶ - محلهای جمع آوری فضولات باید بصورت حوضچه‌های بتونی دارای جدار سخت و صاف و بدون شکاف و قابل شستشو در محل تعبیه گردند که دور از محل نگاهداری دام و طیور، زنبور و زندگی کارگران باشند. این حوضچه‌ها باید دائمًا تمیز و ضد عفونی گردند.

\* ماده ۱۷ - جهت جلوگیری از آلودگی محیط زیست و پخش بو، چاههای دفن لاشه‌ها باید دارای عمق کافی بوده و در محل محفوظ قرار داشته باشند.

\* تبصره؛ لاشه‌ها باید طبق روش‌های علمی و تخصصی معده‌می گردند در نتیجه کارفرما ملزم به فراهم ساختن امکانات و پیش‌بینی‌های لازم در این خصوص می‌باشد.

\* ماده ۱۸ - کارگاههای دامداری و دامپروری و منازل مسکونی و سایر ساختمانهای داخل این کارگاهها باید مرتب‌آمد عفونی گردند.

\* تبصره واحدهای دامی موضوع این آئین نامه موظف به انجام پیش‌بینی‌های لازم برای دفع بهداشتی پساب جایگاههای نگهداری دام ( شامل واحدهای دامی خانگی ) و از جمله تعبیه سیستم جمع آوری یا تصفیه پساب حسب شرایط محلی و دستورالعمل‌های صادر شده از مراکز بهداشتی درمانی می‌باشد.

\* ماده ۱۹ - کارگران شاغل در مشاغل وابسته به کار کشاورزی که با ماشین آلات صنعتی و یا کشاورزی سروکار دارند، از نظر مقررات حفاظت فنی و بهداشت کار کشاورزی مشمول آئین نامه‌های مربوط به قانون کار خواهند بود.

\* ماده ۲۰ - این آئین نامه در سه فصل و ۱۹ ماده و ۴ تبصره در تاریخ ۸۷/۱/۷ به امضای وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید و پس از ابلاغ لازم الاجرا می‌باشد.

\* ماده ۷- کارگاه خانگی به محلی گفته می شود که در مجاورت و یا در قسمتی از محل مسکونی قرار داشته و در آن به پرورش دام و طیور پرداخته می شود. مفاد این آئین نامه در خصوص این کارگاهها و کارگاههای خویش فرمائیز لازم الاجرا می باشد.

### \* فصل سوم بهداشت کارگران شاغل در دامداریها و دامپروریها

\* ماده ۸- کارفرمای دامداری، مرغداری و یا واحدهای کشاورزی موظف است آموزش های لازم را به نیروی کار خود داده و در بالا بردن سطح آموزش آنان کوشش مداوم نماید. کارگران واحدهای موضوع این آئین نامه نیز مکلفند آموزش های دریافتی را بکار بسته و در صورت ابهام توضیحات لازم را از کارفرما بخواهند.

\* ماده ۹- کارفرمایان دامداریها، مرغداریها و زنبورداریها و کارگاههای مربوط به تکثیر و پرورش ماهی و کرم ابریشم موظفند به هزینه خود لباس کار، دستکش، چکمه، عینک و کلاه توری مخصوص بر حسب مورد برای کارگران خود تهیه کرده و در اختیار آنان قرار دهند.

\* ماده ۱۰- کارفرمایان واحدهای مشمول و موضوع این آئین نامه موظفند امکانات آموزشی و رعایت مقررات بهداشتی را به ویژه برای آن دسته از نیروی کار خود که بر حسب مورد در ارتباط مستقیم با دام، طیور، زنبور و ... و تیمار دام، دوشیدن شیر، اسپرم گیری و تلقیح اسپرم و جفت گیری طبیعی می باشند فرام آورند.

\* ماده ۱۱- کارفرمای کارگاه کشاورزی (دامداری) مکلف است بمحض مشاهده علایم مسمومیت یا بیماری مشترک انسان و دام در خود و یا هر یک از کارگران کشاورزی دیگر ضمن اطلاع فوری به مراکز بهداشتی درمانی، جهت تامین معالجات پزشکی اقدام نماید. در کارگاههایی که حسب بعد کارگری ملزم به داشتن مراکز ویژه ارائه خدمات بهداشتی به کارگران هستند، کارفرما ملزم به استفاده از کارشناسان بهداشت حرفه ای و یا تربیت افرادی جهت ارائه کمک های اولیه به آسیب دیدگان می باشد.

\* تبصره: کارفرما و یا مسئول واحد دامی یا جایگاه نگهداری دام (خویش فرما، مستاجر و ...) موظف است بلا فاصله به ترتیبی که مراکز بهداشتی درمانی محلی اعلام نموده اند مراتب را بصورت کتبی به مراکز فوق الذکر اعلام نمایند.

\* ماده ۱۲- کارگران شاغل در واحدهای کشاورزی موضوع این آئین نامه موظفند کلیه آموزش های فرا گرفته را به کار بندند و کلیه اصول بهداشتی و از جمله استحمام و شستشوی لباس خود را در پایان کار روزانه رعایت نمایند.

\* ماده ۱۳- کارگران شاغل در دامداریها و دامپروریها باید علیه بیماریهای واگیر دار نظری کزان، دیفتی، شارین و غیره و اکسینه گشته و سالیانه تحت معاینات دوره ای پزشکی قرار گرفته و کارت پزشکی بهداشتی لازم برای آنان صادر گردد. بدون رعایت موارد فوق فعالیت کارگران در اینگونه واحدها مجاز نمی باشد.

\* معاینات دوره ای به تنهایی از کارفرما در خصوص اقدامات بهداشتی لازم جهت مقابله و پیشگیری

و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد تعیین می گردند که وظیفه شان برقراری ارتباط میان کمیته مذکور یا کارفرما و وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

**تبصره ۲:** نحوه تشکیل و ترکیب اعضاء براساس دستورالعملهایی خواهد بود که توسط وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۵۶؛ دستورالعملهای مربوط به تأسیسات کارگاه از نظر بهداشت محیط کار مانند غذا خوری، حمام و دستشویی برابر آیین نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تصویب و به مرحله اجرا در خواهد آمد.

**پیوست ۱؛****مجموعه قوانین مربوط به حفاظت فنی و بهداشت کار**

**ماده ۸۵۵:** برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور رعایت دستور العملهایی که از طریق شورای عالی حفاظت فنی (جهت تأمین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماریهای حرفه‌ای و تأمین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین می‌شود، برای کلیه کارگاهها، کار فرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

**تبصره:** کارگاههای خانوادگی (خانگی) نیز مشمول مقررات این فصل بوده و مکلف به رعایت اصول فنی و بهداشت کار می‌باشد.

**ماده ۹۱:** کار فرمایان و مسؤولان کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون مکلف اند بر اساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تأمین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار، وسائل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسائل فوق الذکر را به آنان بیاموزند و در خصوص رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند (افراد مذکور نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسائل حفاظتی و بهداشت فردی و اجرای دستورالعملهای مربوط به کارگاه می‌باشند).

**ماده ۹۲:** کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون که شاغلینی در آنها به اقتضای نوع کار در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند باید برای همه افراد مذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و دست کم سالی یکبار توسط مراکز بهداشتی، درمانی از آنها معاینه و آزمایش‌های لازم را بعمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

**تبصره ۱:** چنانچه با تشخیص شورای پزشکی نظر داده شود که فرد معاینه شده به بیماری ناشی از کار مبتلا یا در معرض ابتلا باشد کار فرمایان و مسؤولین مربوطه مکلف اند کار او را بر اساس نظریه شورای پزشکی مذکور بدون کاهش حق السعی در قسمت مناسب دیگری تعیین نمایند.

**تبصره ۲:** در صورت مشاهده چنین بیمارانی، وزارت کار و امور اجتماعی مکلف به بازدید و تأیید مجدد شرایط فنی و بهداشت و اینمی محیط کار خواهد بود.

**ماده ۹۳:** به منظور جلب مشارکت کارگران و نظارت بر حسن اجرای مقررات حفاظتی و بهداشت در محیط کار و پیشگیری از حوادث و بیماریها، در کارگاههایی که وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضروری تشخیص دهند کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار تشکیل خواهد شد.

**تبصره ۱:** کمیته مذکور از افراد متخصص در زمینه حفاظت فنی و بهداشت حرفه‌ای و امور فنی کارگاه تشکیل می‌شود و از بین اعضاء دو نفر شخص واحد شرایطی که مورد تأیید وزارت‌خانه‌های کار

- ۱۳- اطفال کمتر از ۱۲ سال ، افراد مسن و زنان باردار به کار قالبیافی نپردازند.
- ۱۴- از کدن نخ های قالبیافی بوسیله دندان بخار مواد رنگی و شیمیایی نخها اجتناب گردد.
- ۱۵- انجام حرکات سبک ورزشی پس از کار قالبیافی بسیار مفید است.
- ۱۶- استفاده از نقشه های خانه درشت به منظور جلوگیری از خستگی چشم
- ۱۷- خودداری از اشتغال افرادی که سابقه کمردردهای وسیع درد مفاصل، واریس و سقط جنین های مکرر دارند.
- ۱۸- جلوگیری از ورود ماکیان و حیوانات خانگی به کارگاه .

**پیوست ۲ :****بهداشت قالیبافان**

صنعت قالیبافی از قدیم یکی از صنایع دستی در اغلب روستاهای ایران بوده و از صادرات عمدۀ کشور محسوب می‌شده است، اما علیرغم سوددهی زیاد کارگران این صنعت در شرایط بسیار بد محیطی و کاری قرار داشته‌اند و لذا بیشتر کارگران قالیباف پس از گذشت چندین سال در اثر کار مدام در چنین شرایطی سلامت خود را ازدست میدهند و در معرض ابتلا به بیماری‌های ریوی از قبیل؛ سل، سیاه‌زخم، کزان، کاهش بینایی، درم مفاصل، پوکی استخوان، تغییر شکل ستون فقرات، پینه‌بستن دستها در اثر استفاده از ابزار کار نامرغوب، سردردهای مزمن، ناراحتیهای عصبی و روانی، آلرژی یا حساسیت جلدی و مسمومیت می‌باشد. همچنین اشتغال در سینین پایین سبب تنگ شدن لگن خاصره می‌گردد که در زنان باعث اشکال در زایمان می‌شود.

به همین جهت باید به این کارگران توجه بیشتری شود تا با ایجاد شرایط مناسب کاری، از عوارض و خطرات موجود جلوگیری بعمل آید.

**راههای پیشگیری و کنترل :**

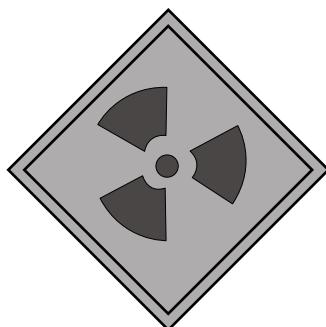
- ۱- دیوارها و سقف کارگاه بدون ترک خوردگی بوده و سفید کاری شده باشند.
- ۲- کارگاه باید دارای پنجره کافی باشد تا جریان هوای مناسب و نور کافی را بخوبی تامین نماید. در جاهایی که نور کم است استفاده از لامپهای روشنایی (مخلوطی از لامپهای فلورسنت و حبابی) در بالای دار قالی که بتواند سطح کار را بخوبی روشن نموده و چشم را اذیت نکند، الزامی است.
- ۳- کارگاه قالیبافی نباید بعنوان اطاق نشیمن، آشپزخانه، انبار مواد غذایی و غیره مورد استفاده قرار گیرد.
- ۴- توجه به واکسیناسیون قالیبافان مخصوصاً در برابر دو بیماری سل و کزان
- ۵- عمودی بودن دار قالی و استفاده از نیمکت چوبی پشتی دار با رویه نرم برای محل نشیمنگاه
- ۶- استفاده از ابزار کار سالم، مناسب و مرغوب
- ۷- رعایت نظم و ترتیب و نظافت روزانه کارگاه و نظافت شیشه‌ها و لامپ‌ها، حداقل ماهی یکبار
- ۸- استفاده از لباس مناسب و راحت و ماسک مناسب
- ۹- نصب کپسول آتش نشانی در کارگاه
- ۱۰- انجام معاینات دوره‌ای قالیبافان
- ۱۱- استفاده از لبنتیات و شیر حداقل روزی یک لیوان
- ۱۲- حداقل کار قالیبافی در طول روز ۸ ساعت بوده و قالیباف باید حداقل بعد از هر ۲ ساعت کار، ۱۵ دقیقه استراحت نماید.



ماده محرك



ماده مضر



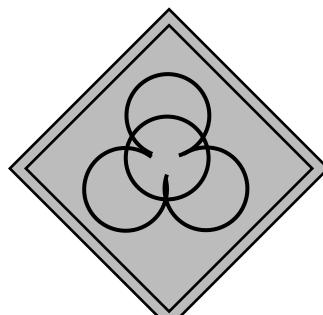
ماده راديواكتيي



گاز تحت فشار



قابل احراق

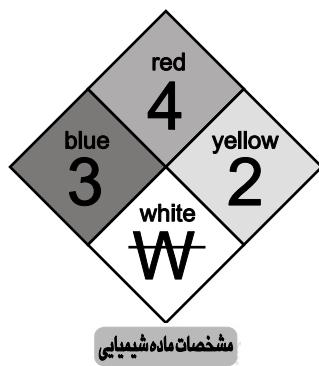


ماده بيوولوژيک

## پیوست ۱۳:

## علامه هشدار

یکی از اصولی که در پیشگیری از حوادث، سوانح و مسمومیتها بایستی مد نظر قرار گیرد شناخت موقعیتهای خطرناک در محیط پیرامون خود و محیط کار می باشد لذا برخی از علائم و برچسب های هشدار دهنده جهت آشنایی بیشتر در این پیوست آورده شده است؛





## مذاهب و مأذن :

- ۱ - بهداشت کار - تالیف مهندس پریوش حلم سرشت و مهندس اسماعیل دل پیشه - عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور- انتشارات چهره - سال ۱۳۸۰
- ۲ - کلیات بهداشت حرفه‌ای - تألیف علیرضا چوبینه و فرید امیرزاده - اعضای هیئت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شیراز - چاپ ۱۳۸۲
- ۳ - اصول و کلیات خدمات بهداشتی - تالیف دکتر داریوش پرویز پور - تاریخ انتشار ۱۳۷۵
- ۴ - ایمنی در صنعت - تالیف مهندس ابراهیم رجبی - تاریخ انتشار ۱۳۶۹
- ۵ - حفاظت صنعتی - تالیف بابک کاظمی - انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران
- ۶ - بیماریهای شغلی و طب صنعتی - تالیف دکتر نصرالله... کبیری - متخصص طب صنعتی
- ۷ - بهداشت شغلی و پیشگیری از حوادث کار - تالیف دکتر رحمت الله... اشرافی
- ۸ - سه شناسی صنعتی (جلد ۱ و ۲) - تالیف دکتر ثنایی - انتشارات دانشگاه تهران
- ۹ - بیماری‌ها و عوارض ناشی از کار - تالیف دکتر صمد قضائی - انتشارات دانشگاه تهران
- ۱۰ - بیماری‌ها و عوارض ناشی از عوامل فیزیکی - تالیف دکتر صمد قضائی - انتشارات دانشگاه تهران
- ۱۱ - خستگی ، علل ، علائم و درمان - تالیف دکتر مهدی راعی - انتشارات دهخدا
- ۱۲ - پیشگیری حوادث ناشی از کار- ترجمه عبدالحسین محمدکاری- انتشارات مؤسسه کاروتامین اجتماعی
- ۱۳ - انتشارات گروه بهداشت حرفه‌ای - دانشکده بهداشت دانشگاه تهران
- ۱۴ - آئین نامه تأسیسات بهداشتی کارگاهها - ناشر وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی - معاونت امور بهداشتی - اداره کل بهداشت حرفه‌ای